

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI SƏHIYYƏ NAZİRLİYİ

**SƏRHƏD-KEÇİD MƏNTƏQƏLƏRİNDƏ
EBOLA İNFEKSİYASININ İDARƏ
OLUNMASINA DAİR MÜVƏQQƏTI
RƏHBƏRLİK**

BAKI
oktyabr 2014

Sərhəd-keçid məntəqələrində Ebola infeksiyasının idarə olunmasına dair müvəqqəti rəhbərlik

Giriş

Ebola virus xəstəliyi (EVX) səbəbindən Qərbi Afrikada ölkələrində insan tələfatının artması və səhiyyə sisteminə mənfi təsir davam etməkdə olduğunu nəzərə alaraq xəstəliyin daha da geniş yayılmasının qarşısını almaq məqsədilə sərhəd-keçid məntəqələrində (SKM) şübhəli halların vaxtında aşkarlanması üçün nəzarət tədbirləri gücləndirilməlidir. Bu tədbirlər ÜST tövsiyələrinə və risk səviyyəsinin qiymətləndirilməsinə əsaslanmalı, eyni zamanda hər bir SKM-in xüsusiyyətlərinə də uyğunlaşdırılmalıdır. Bu tədbirlər qabaqcıl təcrübəyə və standart əməliyyat prosedurları əsasında həyata keçirilməlidir.

Bu müvəqqəti Rəhbərlik Beynəlxalq Tibbi Sanitar bölmələrin rəhbərləri, SKM-nin səhiyyə işçiləri, SKM-də fəaliyyət göstərən operatorlar, daşınma üzrə operatorlar, ekipajlar və digər qərar qəbuledici orqanların işçi heyəti üçün nəzərdə tutulub.

Rəhbərlikdə verilmiş tövsiyələr ÜST tövsiyələri ilə müştərək şəkildə istifadə olunmalı və eyni zamanda təxirəsalınmaz vəziyyətlərin idarə olunmasına dair ölkədaxili plan üçün istinad sənəd kimi istifadə olunmalıdır. Bu sənəddə verilmiş tövsiyələr cari vəziyyətə, təcrübəyə və yerli xüsusiyyətlərə uyğunlaşdırılmalıdır.

İnfeksiya daşıyıcısı olan səyahətçilərin təyyarə və ya digər nəqliyyat vasitələri ilə hərəkət riskini azaltmaq və SKM-də mümkün əngəllərin qarşısının alınması məqsədilə aşağıdakı tədbirlər həyata keçirilməlidir:

Ebola virus xəstəliyi ilə (EVX) yoluxma aşkar edilmiş bölgələrdə:

Ebola virusun potensial yoluxma ehtimalını azaltmaq məqsədilə beynəlxalq hava limanları, limanlar və əsas sərhəd keçid məntəqələrindən ölkədən çıxış zamanı bütün şəxslərin qeyri müəyyən səbəbli hərəkət əlamətinə görə skrining təşkil edilməlidir.

Minimal olaraq, skrining hərəkətin ölçülməsinə dair sualdan və cavab müsbət olarsa EVX səbəbi olmasının mümkünlüyünü müəyyən edən sorğu vərəqəsindən ibarət olmalıdır.

Bütün sərhəd-keçid məntəqələri üçün:

Hər bir SKM-də təcili tibbi yardım planının həyata keçirilməsi üçün sahənin ayrılmasının təmin edin. Beynəlxalq aeroport və aerodromlarda təcili tibbi yardım üzrə tədbirlər planı Beynəlxalq Hava Sərnişin Daşınma Təşkilatının Tibbi xidmətin təşkilinə dair tələbləri ilə uyğunlaşdırılmalıdır.

Xəstəliyə şübhəli sərnişinlərin tibbi müayinəsi üçün SKM-də müvafiq yerin ayrılmasını təmin edin.

Xəstə sərnişinlərin ixtisaslaşmış tibb müəssisələrinə, müvafiq təchiz edilmiş nəqliyyat vasitəsi ilə çatdırılmasına dair standart əməliyyat prosedurlarının hazırlanmasını təmin edin.

Fərdi mühafizə vasitələri ilə təmin edilmiş, təlim keçmiş heyətin və tələb olunan miqdarda dezinfektantlarla təchizatı təmin edin.

Daşınma sahəsində çalışan heyətin xəstəliyə şübhəli sərnişinlər, hallar haqqında SKM-nin tibb işçilərinin dərhal xəbərdarlığın ötürülməsinə dair məlumatlılıq səviyyəsinin artırmasını təmin edin. Uçuşlara xidmət göstərən heyətin və ekipajın EVX hallarında ətraf mühitin, sərnişinin əyləşdiyi sahənin, aeroportun və təyyarənin çirklənməsi zamanı həyata keçiriləcək zərərsizləşdirmə tədbirlərinə dair təlimatlandırılmasını təmin edin.

SKM-də çalışan tibb heyəti ilə epidemioloji nəzarəti həyata keçirən dövlət strukturları arasında təxirəsalınmaz və səmərəli əlaqələrin qurulmasını təmin edin.

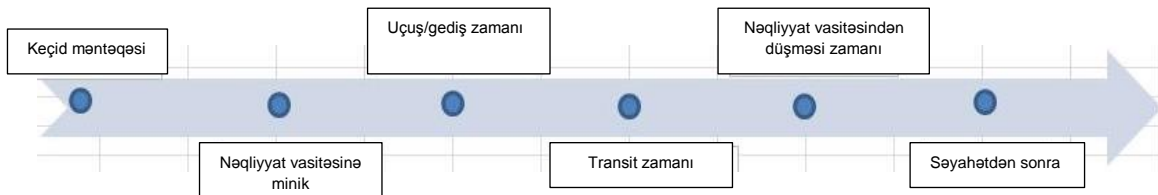
Səhiyyə qurumları və nəqliyyat daşınmaları sahəsində çalışan heyət arasında operativ və təcili əlaqə xəttini yaradılmasını təmin edin. SKM-nin fəaliyyətinə nəzarət edən heyətin EVX dair məlumatlılıq səviyyəsini artırmasını təmin edin.

HH. Tədbirlərin idarə olunması

Səfər zamanı potensial infeksiya təhlükəsi müxtəlif məkanlarda aşkar edilə bilər.

Cavab tədbirləri infeksiyanın həcmindən, müxtəlif tərəflərin ümumi məlumatlılıq və hazırlıq səviyyəsindən asılıdır. (Sxem 1)

Sxem 1. İctimai səhiyyə üçün təhlükəli məqamların aşkarlanması və xəbərdarlıqlar.

SKM ilkin standart cavab tədbirləri: qeyd olunmuş səfər mərhələlərində həyata keçirilməsi tövsiyə olunan fəaliyyət istiqamətləri (sxem 1)

Mərhələlər	Suallar	Məlumat mənbələri	Tövsiyə olunan tədbirlər
<p>Ölkədən çıxış zamanı KM şübhəli halların aşkarlanma</p>	<p> ☐ Sərnişin özünü pis hiss edir? ☐ Simptomlar EVX əlamətlərinə uyğun gəlir? Simptomlar aşağıdakılardır: hərəret, zəiflik, əzələ ağrısı, baş ağrısı, boğaz ağrısı, qusma, ishal, səpgi, və ya qanaxma ☐ Əgər ölkə Ebola infeksiyası yayıldığı ərazi deyilsə: a. Sərnişin Ebolaya şübhəli və ya Ebola infeksiyası ilə xəstə olan şəxslə əvvəllər kontakta olub? b. Sərnişin yaxın müddətdə Ebola infeksiyası geniş yayılmış ölkəyə səfər edib ? Əgər, cavab BƏLİ olarsa SKM Ebola infeksiyası ilə mübarizəyə dair tövsiyələrə əsasən tədbirlərə başlayın </p>	<p>KM tibb işçiləri və KM digər əməkdaşları (sərhədcilər, təhlükəsizlik və uçuşlara xidmət bölmələrinin işçiləri, və s.)</p>	<p>KM-də fəaliyyət göstərən səhiyyə strukturları SKM-də çalışan operatorlar, yükdaşınma xidməti, digər məsul şəxslər və strukturlarla EVX simptomları aşkar edilmiş xəstələrin elə daxil olma məqamında erkən müəyyən edilməsi və profilaktik tədbirlərin vaxında həyata keçirilməsi, eyni zamanda digər sərnişinlərin EVX haqqında məlumatlandırılması məqsədilə keçiriləcək tədbirləri əvvəlcədən razılaşdırmalıdır.</p> <p>a. Regionla və ölkədaxili səhiyyə strukturlarının əlaqə nömrələri haqqında məlumatlandırılmalıdır</p> <p>b. EVX –yə şübhəli olan heç bir sərnişinin səyahətinə icazə verilmir, istisna halı kimi, KM EVX ilə yoluxmuş ərazilərdə olarsa, xəstənin tibbi evakuasiyası halları ola bilər</p> <p>c. tələb olunarsa, tərcüməçi xidməti il təmin edilməlidir.</p> <p>☐ Əgər sərnişin yaxın müddət ərzində EVX ilə yoluxmuş ərazilərə səfər etmişsə və onda EVX əlamətlərinə oxşar simptomlar müşahidə edilirsə səhiyyə işçiləri aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsini nəzərdə saxlamalıdır:</p> <p>a. KM səhiyyə sahəsində təxirəsalınmaz tədbirlər planının aktivləşdirmək</p> <p>b. tibbi müayinələri təşkil etmək</p> <p>c. şübhəli xəstələrin tibb müəssisələrinə çatdırılması üçün nəqliyyat vasitəsi ilə təmin etmək</p> <p>d. klinik və ətraf mühit nümunələrinin toplanmasını təşkil etmək</p> <p>e. toplanmış nümunələrinin müvafiq laboratoriyaya çatdırılması üçün nəqliyyat təmin etmək</p> <p>f. KM epidemioloji nəzarət və ictimai səhiyyə sahəsində tədbirləri gücləndirmək</p> <p>g. KM və səhiyyə strukturları ilə təxirəsalınmaz və səmərəli əlaqələrin qurulmasını təmin etmək</p> <p>EVX yayılmış ölkələrdə hava limanı, dəniz limanı və əsas sərhədyanı ərazilərdə yerləşən keçid məntəqələrində bütün sərnişinlər müayinə edilməlidir, qeyri müəyyən səbəbli hərəret halları potensial EVX infeksiyası kimi qiymətləndirilməlidir. Skrining, minimal olaraq, sorğu vərəqindən, hərəretin ölçülməsindən, və əgər hərəret müşahidə edilərsə, onun EVX səbəbli olmasına dair araşdırmadan ibarət olmalıdır. Bu ərazilərdə Fərdi Qorunma Vasitələri (FQV) və əllərin gigiyenasına (alkoqol tərkibli dezinfeksiya məhlulu, axar su və sabun, və birdəfəlik dəsmallar) riayət olunması üçün müvafiq vəsaitlərin təmin olunduğundan əmin olun. Skrining aparən heyət FQV-in düzgün istifadəsi, infeksiyon nəzarət tədbirləri və xəstəliyə şübhəli şəxslərin təhlükəsiz müayinəsinə dair təlimatlandırılmalıdırlar.</p>
			<p>☐ EVX yayılmış ölkələrdə yerləşən KM -dən xəstəlik əlaməti olan heç bir</p>

<p>EVX şübhəli şəxslərə dair KM əlavə tədbirlər (istənilən qeydiyyat məntəqəsində, gözləmə sahəsində və ya sərnəşinlərin yerləşdirilməsi mərhələsində)</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Əlamətlər aşkar edilmiş sərnəşin/ekipaj nümayəndələri(əlamətlər rast gəlinən sərnəşin/ekipaj nümayəndələrinin sayı)? ☐ Xəstəliyin başlanma saati/tarixi? ☐ Sərnəşin əvvəllər Ebolaya şübhəli bilinən şəxslə kontakta olub və ya infeksiya ocağına səfər edib? ☐ Hər hansı bir səbəbdən ölüm baş verib? ☐ Sərnəşinlərin sağlamlıq vəziyyəti necədir (Simptomlar? EVX yüksək yoluxma riski?) 	<p>Daşınma operatorları, nümayəndələr , sərnəşinlər, işçilər, KM əməkdaşları və digər məsul şəxslər</p>	<p>şəxsin səfər etməsinə icazə verilmir, istisna hallarını xəstələrin müvafiq tibbi evakuasiyası təşkil edir.</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Təyyarə/hava səyahətləri Əgər sərnəşin/ekipaj üzvündə EVX-ya şübhəli əlamətlər müşahidə olunursa və ya EVX olan şəxslərlə (yə ya digər yoluxucu xəstəliyi olan) yaxın kontaktı olubsa <ul style="list-style-type: none"> a. Aviakompaniya tələblərinə uyğun sağlamlıq vəziyyətinə dair müayinə b. Əgər sərnəşin sağlamlıq vəziyyətinə dair aviakompaniyanın tələblərinə uyğun sənəd təqdim etmərsə və səfərini təxirə salmaq istəmərsə, bu halda aviakompaniya şəxsin uçuşuna qadağa qoymaq səlahiyyətindən istifadə edə bilər. c. SKM və təyyarələrdə Sərnəşinlərin Yerləşdirməsində Sanitar Epidemioloji Qaydaları haqqında aşağıdakı ünvan vasitəsi daha ətraflı məlumat əldə edə bilərsiniz http://www.capsca.org/CAPSCARefs.html . ☐ Dəniz səyahətləri/Gəmi <ul style="list-style-type: none"> a. Əgər sərnəşin və ya ekipaj üzvündə EVX dair şübhəli əlamətlər müşahidə edilirsə və ya EVX olan şəxslərlə kontaktı olubsa, xəstəliyə şübhəli şəxs gəmidən endirilməli və onun səhiyyə strukturlarına çatdırılması və müayinəsi təmin olunmalıdır. b. KM tibb işçisi aşağıdakıları etməlidir: <ul style="list-style-type: none"> - SKM-də təxirəsalınmaz hallarda fəaliyyət planının tətbiqini nəzərdə tutmalı, xəstəliyə şübhəli şəxs və onun yaxın ətrafı ilə kontakta olan işçi heyətin təhlükəsizliyi üçün müvafiq tədbirlər həyata keçirməlidir - xəstəliyə şübhəli şəxsi müvafiq xəstəxanaya çatdırmanı təşkil etməlidir - klinik və ətraf mühətdən laborator müayinə üçün nümunələrin toplanmasının təmin etməlidir - toplanılmış nümunələrin müvafiq laboratoriyaya çatdırılmasını təmin etməlidir - SKM-də sanitariya-epidemioloji tədbirləri gücləndirməlidir - SKM-də çalışan yerli səhiyyə strukturları ilə səmərəli və təxirəsalınmaz əlaqələri təmin etməlidir. <p>Əgər ölüm hadisəsi baş veribsə SKM-nın səhiyyə işçisi aşağıdakıları etməlidir:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. Ölüm səbəbini müəyyən etmək üçün tibb və təhlükəsizlik xidmətləri ilə əlaqə qurmalıdır; b. Ehtiyac varsa şəxsi kontakta olduğu insanları müəyyən etməlidir; c. Ölüm hadisəsinin qeydə alındığını yoxlamalı və əmin olmalıdır.
	<p>Simptomlar EVX əlamətlərinə oxşardır? Simptomlar aşağıdakılardır: hərərət, zəiflik, əzələlərdə ağrı, baş ağrısı, boğaz ağrısı, qusma, ishal, səpgi, və ya qanaxma</p>		<ul style="list-style-type: none"> ☐ SKM-də fəaliyyət göstərən səhiyyə üzrə məsul strukturlar SKM-də çalışan operatorlar, yükdaşınma xidməti, digər məsul şəxslər və yerli strukturlarla aşağıdakı istiqamətdə əməkdaşlığı təmin etməlidirlər: <ul style="list-style-type: none"> a. Müxtəlif dillərdə xəstəliyin əsas əlamətlərinə dair məlumat

<p>Təyyarə və ya gəminin içərisində</p>	<p>Ətraf/gəminin daxili çirklənib (qusuntu kütlələri ilə, qanla, digər mayelərlə)? Necə sərnəşin və ekipaj üzvü təsire məruz qalıb? Gəminin göyertəsində həkim var? Təyyarələr üçün, yerüstü tibbi yardım əlçatandır? Sərnəşinlər uçuş müddətində tibbi yardım alıblar? Sərnəşin dayanacaqda çatanda tibbi yardıma ehtiyacı olduğunu bildirir (digər sərnəşinlər arasında klinik əlamətlər, simptomlardan əziyyət çəkən var)? Kapitan /gəmi rəhbərliyi KM və müvafiq hakimiyyət orqanlarına insident haqqında məlumat verib? (Hava nəqliyyatı üçün İCAO prosedurlarına əsasən - Hava nəqliyyatının hərəkətinin təşkili : İCAO Sağlamlıqla bağlı vəziyyətlərin idarə olunması sənədi: http://www.capsca.org/CAPSCARefs.html) Xəstə və sağlama sərnəşinlərin təyyarə göyertəsindən evakuasiyası üçün təhlükəsizlik tədbirləri nəzərdə tutulub? ☐ Hava nəqliyyatı /təyyarə a. Sərnəşinlərin gəmidə yerləşməsi ehtimal olunan yoluxma kontaktlarını müəyyən etməyə imkan verir ? b. Sərnəşin səyahətini davam etdirəcək (hazırda tranzit sahəsindədir)? c. Gəmi göyertəsində fərdi və ya ümumi qorunma vasitələri üçün qorunma dəsti mövcuddur? Ondan istifadə olunubmu? Tələb olunan dərman vasitələri dəstin içərisində olubmu və onlardan istifadə olunubmu?</p>	<p>Təyyarə: - Təyyarələrə dair Ümumi Deklarasiyanın Sağlamlığın qorunmasına dair hissəsi - Sərnəşin kartları (Locator card)</p> <p>Gəmi: - Dəniz Gəmiçiliyinin Sağlamlıq Deklarasiyası - Gəminin sanitariya yoxlamasına dair arayış - Sərnəşin və gəmi heyətinin sağlamlıq vəziyyətlərinə dair qeydlər və səfər müddətində istifadə olunan müalicəvi və profilaktik tədbirlər haqqında məlumatlar daxil olmaqla Səyahətlərin Tibbi qeydiyyat Jurnalı, - Milli qaydalara əsaslanan dərmanların siyahısı və s.</p>	<p>vərəqələrinin hazırlanması b. Regional və ölkədaxili səhiyyə ocaqlarının əlaqə nömrələri haqqında məlumatla təmin edilməsi c. Ehtiyac olarsa radio vasitəsi ilə tibbi yardımın təmin edilməsi (uçuqlara nəzarət heyəti ilə birgə, təyyarə daxilində). ☐ Əgər sərnəşin yaxın müddət ərzində EVX ilə yoluxmuş ərazilərə səfər etmiş və onda EVX əlamətlərinə oxşar simptomlar müşahidə edilirsə səhiyyə sahəsinə məsul işçiləri aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsini nəzərdə saxlamalıdır: a. Ekipajdan uçuş müddətində göstərilmiş tibbi yardım (istənilən) haqqında məlumat toplanılmalıdır b. Təyyarə/gəmi/maşın ilə KM-yə yeni gəlmiş sərnəşinlərin dərhal tibbi müayinəsini təşkil etməli və ya həkimin bilavasitə nəqliyyat vasitəsinin daxilində müayinə üçün göndərməlidir c. KM –də təyyarədən yeni enmiş sərnəşinlərin sorğusu və tibbi müayinəsi üçün oturmaq yerlər və sanitariya qovşaqla təmin olunmalıdır d. Klinik və ya ətraf mühətdən laborator müayinəsi üçün yerli tələblərə uyğun olaraq nümunələr toplanılmalıdır e. Hava nəqliyyatı/təyyarələr üçün: - səhiyyə üzrə məsul şəxs təyyarə və hava limanı operatorları ilə əlaqə saxlamalı və Xəstənin Sağlamlıq vəziyyətinə dair Formanın (Passenger Locator Form) mövcudluğunu müəyyən etməlidir. Hava limanının işçi heyəti və təyyarə ekipajı EVX xəstəliyi və kontakt zamanı, İCAO tələblərinə uyğun olaraq KM-də tibbi və ümumi təhlükəsizlik tədbirləri üçün dəstədən istifadə qaydalarına dair (aşağıdakı ünvan bax) təlimatlandırılmalıdırlar. - ekipaj yoluxucu xəstəliklər zamanı IATA SOPs tərərində verilmiş tövsiyələri yerinə yetirməlidir http://www.iata.org/whatwedo/safety/health/Pages/diseases.aspx WHO 2014 <i>Ebola Virus Disease (EVD) outbreak in West Africa - Travel and transport risk assessment: Interim guidance for public health authorities and transport sector 4.2.3 Guidance for international air transport</i>, http://www.who.int/csr/disease/ebola/en/ - Kontaktların müəyyən edilməsi. Hava gəmilərini və KM-ni sərnəşinlər üçün nəzərdə tutulan arayış formaları ilə təmin edin (bax http://www.capsca.org/CAPSCARefs.html). a. Sərnəşinin yerləşmə formasında şəxsi məlumatların toplanması, istifadəsi və qorunması imkanlarının olduğuna əmin olun. b. Xəstə ilə sıx təmasda olan şəxsləri müəyyən edin və onların tibbi xidmətlər barədə məlumat almalarına əmin olun. c. Keçid məntəqəsində təmasda olduğu şəxslərin yaşadığı yerin səhiyyə müəssisəsinə xəbər verin. f. Dəniz nəqliyyatı/Gəmilər üçün - Gəmi nəqliyyat daşınma xidmətində çalışan heyətlərin göyertədə</p>
--	--	--	--

			<p>EVX şübhəli hallar aşkar edildikdə limanda yerləşən tibb ocaqlarına əvvəlcədən xəbərdarlığın ötürülməsi qaydalarına dair məlumatlılıq səviyyəsinin artırılması</p> <p>Gəmi sahibinin, həkimin, və ya gəmidə sağlamlıqla əlaqədar məsələlər üzrə məsul şəxs EVX haqqında məlumatlılığı, qabaqçılıq tədbirlər, qorunma yolları və virusla kontakt baş verdikdə atılacaq addımlar haqqında məlumatlı olmalarına əmin olun</p> <p>ekipaj ÜST tərəfindən Qərbi Afrika ölkələrində Ebola Virus Epidemiyası ilə mübarizə üzrə 2014-cü ildə tövsiyə olunan tədbirlərə əsasən fəaliyyətlərini təşkil etməlidir</p> <p>http://www.who.int/csr/disease/ebola/en/</p>
<p>Transit sahəsində aşkarlanma (infeksiya təsirində olan zonadan infeksiya təsirində olmayan zonaya, infeksiya təsirində olmayan zonadan infeksiya təsirində olan zonaya, infeksiya təsirində olan zonadan digər infeksiya təsirində olan zonaya)</p>	<p>☐ Gəminin göyertəsində baqajın təhlükəsizliyi ilə əlaqədar tədbirlər görülüb?</p> <p>☐ İnsan həyatı üçün təhlükə var?</p> <p>☐ Sərnişin dayanacağına çatanda Keçid Məntəqəsində tibbi yardıma ehtiyacı olduğunu bildirir (digər sərnişinlər arasında klinik əlamətlər, simptomlardan əziyyət çəkən var)?</p> <p>☐ Xəstə və sağlama sərnişinlərinin təyyarə göyertəsindən evakuasiyası üçün təhlükəsizlik tədbirləri nəzərdə tutulub?</p>	<p>Təyyarə:</p> <p>- Təyyarələrə dair Umumi Deklarasiyanın Sağlamlığın qorunmasına dair hissəsi</p> <p>- Sərnişin kartları (Locator card)</p> <p>Gəmi:</p> <p>- Dəniz Gəmiçiliyinin Sağlamlıq Deklarasiyası</p> <p>- Gəminin sanitariya yoxlamasına dair arayış</p> <p>- Sərnişin və gəmi heyətinin sağlamlıq vəziyyətlərinə dair qeydlər və səfər müddətində istifadə olunan müalicəvi və profilaktik tədbirlər haqqında məlumatlar daxil olmaqla Səyahətlərin Tibbi qeydiyyat Jurnalı,</p> <p>- Milli qaydalara əsaslanan dərmanların siyahısı və s.</p>	<p>☐ SKM-də fəaliyyət göstərən səhiyyə üzrə məsul strukturlar SKM-də çalışan operatorlar, yükdaşınma xidməti, digər məsul şəxslər və yerli strukturlarla aşağıdakı istiqamətdə əməkdaşlığı təmin etməlidirlər:</p> <p>a. SKM-də müvafiq işçi heyətin, fərdi qorunma vasitələrinin və dezinfektantların olmasına dair təminat</p> <p>b. rayon və ölkədaxili səhiyyə strukturlarının əlaqə nömrələri ilə təminat</p> <p>c. tələb olunarsa tərcümə xidməti ilə təminat.</p> <p>☐ Əgər sərnişin/ekipaj nümayəndəsində EVX-nə dair əlamətlər müşahidə edilərsə KM səhiyyə üzrə məsul işçiləri aşağıdakı fəaliyyətləri həyata keçirməlidirlər:</p> <p>a. Xəstəliyə şübhəli şəxslərlə müsahibə və müayinə üçün sanitariya qovşağı və oturmaqlarla təmin olunmuş sahənin ayrılmasını təmin etməlidir</p> <p>b. Sərnişinin EVX yayılmış ölkələrə səfər edibse , səfər tarixçəsinə dair araşdırma aparılmalıdır</p> <p>c. Xəstəliyə şübhəli şəxsin gəldiyi nəqliyyat vasitəsi infeksiya ilə çirklənməyə dair yoxlanmalı və təmizlik işçilərinin salonun çirklənmiş sahələrini sanitariya – gigiyena qaydalarına uyğun təmizlənməsini təmin etməlidir (zərərsizləşdirmə və dezinfeksiya , s.)</p> <p>d. tələb olunduqda müvafiq tibbi yardımın əlçatanlığına əmin olun</p> <p>e. sərnişinin gəmidən endirilməsi müddətində viza və sərhəd keçid yoxlamaları zamanı tibbi yardımın təmin edilməsinə əmin olun</p> <p>f. Xəstənin Sağlamlığı haqqında məlumat qeyd edilmiş Formanın (Patient Locator Form) dəniz limanında və ya aeroportda olmasının araşdırın (Formanın nümunəsi</p> <p>http://www.capsca.org/CAPSCARefs.html)</p>
			<p>☐ SKM-də çalışan səhiyyə sahəsində məsul şəxs aşağıdakı tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar SKM operatorları, uçuş operatorları və digər rəsmi strukturlarla əvvəlcədən razılaşma əldə etməlidir</p>

<p>EVX aşkar olunmuş ölkələrdən gəlmiş/gedən təyyarələrin/gəmilərin təyinat (saxlama) məntəqələrində</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ İnfeksiyanın ətraf mühitə yayılma və çirkləndirmə ehtimalı var ? □ Keçid məntəqəsinə çatdıqda xüsusi təhlükəsizlik tədbirlərinə ehtiyac var? □ Hər hansı istifadə edilmiş materialların əlavə təchizatına ehtiyac var? □ Mütəxəssislərin/səhiyyə strukturlarının cəlb edilməsinə ehtiyac var (həkimlər, epidemioloqlar, ekoloqlar, kimyəvi və ya radioloji təhlükə sahəsində ekspertlər)? □ Nəqliyyat vasitəsi ÜST təhlükəsizlik tədbirlərinin aparılmasını tövsiyə etdiyi ölkələrdən gəlir? □ Hər hansı klinik və ya ətraf mühitə dair nümunələr toplanılıb, və ya tibb işçisinin bu nümunələri toplamasına ehtiyac var? □ Nəqliyyat vasitəsi cədvəl üzrə geri dönməlidir? □ Keçid məntəqəsində çox sayda beynəlxalq və ölkədaxili reyslərin kəsişməsi var ? 	<p>Təyyarə:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Təyyarələrə dair Ümumi Deklarasiyanın Sağlamlığın qorunmasına dair hissəsi - Sərnişin kartları (Locator card) <p>Gəmi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dəniz Gəmiçiliyinin Sağlamlıq Deklarasiyası - Gəminin sanitariya yoxlmasına dair arayış - Sərnişin və gəmi heyətinin sağlamlıq vəziyyətlərinə dair qeydlər və səfər müddətində istifadə olunan müalicəvi və profilaktik tədbirlər haqqında məlumatlar daxil olmaqla Səyahətlərin Tibbi qeydiyyat Jurnalı, - Milli qaydalara əsaslanan dərmanların siyahısı və s. 	<ul style="list-style-type: none"> a. Limanda müvafiq tibbi heyətin, fərdi qorunma vasitələrinin və dezinfektantların olmasına əmin olun. b. Təyyarə daxilində dezinfeksiya işlərinin aparılması üçün yararlı dezinfektantı təyyarə rəhbəri ilə müəyyən edin, belə ki xlor məhlulu təyyarə daxili dezinfeksiya üçün yararlı deyil. c. SKM çalışan heyətin məlumatlılıq səviyyəsi artırılmalıdır, yük daşıma sahəsində d. çalışan heyətə üzəri qan və ya digər ifrazatlarla çirklənmiş yüklərin daşınılması tələb olunarsa, törcüməçi ilə təminat . <ul style="list-style-type: none"> □ Sərnişin/ ekipaj üzvləri arasında EVX simptomları müşahidə edilərsə, və ya EVX ilə kontaktda olmuş şəxs aşkar edildikdə SKM səhiyyə üzrə məsul şəxsi aşağıdakı tədbirləri həyata keçirməlidir: <ul style="list-style-type: none"> a. ehtiyac varsa KM təxirəsalınmaz fəaliyyət planının icrasına başlayın. Aerodromlar da təcili tədbirlər planının sanitariya təhlükəsizliklə əlaqədar tədbirlər nəzərdə tutulmuşdur. b. nəqliyyat vasitəsi üçün tələb oluna biləcək vasitələrlə təminat (məsələn: fərdi qorunma vasitələri, dərmanlar, zərərsizləşdirmə və dezinfeksiya üçün vasitələr, tullantıların xaric edilməsi) c. ehtiyac olduqda məsul şəxslər/ekspertlərlə əhalinin təhlükəsizliyi və qabaqlayıcı tədbirlərin effektivliyinin qiymətləndirilməsinin aparılması d. praktiki sağlam və xəstəliyə şübhə olmayan sərnişinlərin nəqliyyat vasitəsindən endirilməsinə icazə vermək, tələb olunarsa sərnişinləri müşahidəyə götürmək e. nəqliyyat vasitəsinə xidmət edən heyətin xəstə şəxslə və ya onun qaldığı sahə ilə kontaktını minimallaşdırın f. nəqliyyat vasitəsinin çirklənməyə məruz qalmasına dair araşdırma aparın g. tələb olunarsa, yerli tələblərə uyğun şəkildə klinik və ətraf mühitə aid nümunələrin toplanmasını təmin edin h. nəqliyyat vasitələrinin təmizlənməsini həyata keçirən heyətə nəzarəti gücləndirin və sanitariya gigiyena qaydalarına riayət olunmasını təmin edin (zərərsizləşdirmə və dezinfeksiya və s.). Xahiş edirik, tədbirləri aşağıda qeyd edilmiş ünvanlardan ÜST tövsiyələrinə uyğun həyata keçirin http://www.who.int/csr/disease/ebola/en/; və http://www.iata.org/whatwedo/safety/health/Documents/health-guidelines-cl-eaning-crew.pdf and i. Tələb olunarsa hadisə haqqında IHR NFP (ÜST qurumu) məlumatın ötürülməsi, və gələcəkdə qiymətləndirmənin milli klinik tövsiyələrə əsasən aparılması və ehtiyac olarsa ÜST-ə xəbərdarlığın verilməsi j. sağlamlıq vəziyyətinin qiymətləndirilməsi üçün müsahibələrin təşkili Müsahibə üçün sahə sanitariya qovşaqları, oturmaq, su və yuyunmaq üçün şəraitlə təminat olmalıdır.
---	--	---	--

			<p>k. Xəstəliyə şübhəli şəxslərin müvafiq xəstəxanaya çatdırılması üçün nəqliyyatın təmini</p> <p>l. Klinik nümunələrin müvafiq laboratoriyaya çatdırılması üçün nəqliyyat vasitəsi ilə təminat</p> <p>m. Uçuş zamanı əngəllərin sayını minimallaşdırmaq</p> <p>n. Gəmi ilə nəql zamanı aşağıdakı məqamlar diqqətə alınmalıdır:</p> <ul style="list-style-type: none"> - gəmi sahibi, gəminin tibb işçisi və əgər ehtiyac olarsa xəstə olan səmnişinlərlə onların ayrıca, izolyasiya edilmiş şəkildə səyahət məsələlərini müzakirə etmək - Gəminin Sanitar Yoxlamasına dair Sertifikatının 39.5 bəndinə uyğun olaraq səyahət müddətinə rast gəlinən əlamətlərin qeydiyyatını aparmaq (məs., infeksiya/ müəyyən edilmiş təhlükəli hallar) və görülmüş tədbirlər (təvsiyələrə uyğun olaraq) haqqında məlumatları qeyd etmək - növbəti porta tələb olunan tədbirlərin həyata keçirilməsinə şərait olmadıqda, bu haqda gəmi heyətini təcili xəbərdar edilməsi üçün yerli və beynəlxalq portlarla sıx əlaqələrin qurulması <p>Nəqliyyat daşınma xidmətini həyata keçirdən (təyyarə, gəmi və avtomobil) strukturlarla sıx əlaqələrin saxlanılma vacibdir.</p> <p>Aviasiyada tətbiq olunan sanitariya qaydalarına dair əlavə məlumatı buradan əldə edə bilərsiniz</p> <p>http://www.capsca.org/Documentation/ICAOHealthRelatedSARPSandguidelines.pdf</p>
Səyahətdən sonra	<p>Simptomlar EVX əlamətlərinə uyğun gəlir?</p> <p>Simptomlar aşağıdakılardır: hərarət, zəiflik, əzələ ağrısı, baş ağrısı, boğaz ağrısı, qusma, ishal, səpgi, və ya qanaxma</p> <p>Səmnişin Ebolaya şübhəli və ya Ebola infeksiyası ilə xəstə olan şəxslə əvvəllər kontakta olub?</p> <p>Səmnişin yaxın müddətdə Ebola infeksiyası geniş yayılmış ölkəyə səfər edib ?</p>		<p>Müayinə və müalicə üçün xəstə şəxs tibb müəssisəsinə (xəstəxanaya) müraciət etməlidir</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ EVX-yə şübhəli şəxslə kontaktda olma və ya yaxın vaxt kəsiyində EVX yayılmış ölkələrə səyahət, yaxın kontaktların təhlili mütləq nəzərə alınmalıdır (məs. səmnişin/ekipaj üzvü xəstə şəxslə eyni reysdə olubsa). ☐ KM səhiyyə işləri üzrə məsul şəxs xəstənin vətəninə qaytarılması və nümunələrin daşınmasını ilə əlaqədar tədbirlərin təşkili təmin etməlidir. SKM-də epidemioloji nəzarəti həyata keçirdən strukturlarla əlaqələri gücləndirməlidir.

QEYD: Bu sənəd Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının tövsiyələri əsasında hazırlanmışdır.